

Projekt Hund i vården 080201-090131

Redovisning till Arvsfonden för år 1

Bakgrund

Målet med det treåriga projektet är att lägga grunden för ett professionellt arbete med vårdhund. Denna effektiva behandlingsmetod saknas ännu i Sverige. Genom utbildning ska metoden bli en naturlig del av den ordinarie vården. Patienter, anhöriga och personal ska känna tillit och trygghet vid all verksamhet där team med vårdhund ingår. En vårdhund arbetar alltid i koppel och tillsammans med en utbildad förare, som kan tillvarata alla hundens möjligheter för patientens bästa. Allt arbete med vårdhund ska anpassas efter varje individs behov. Insatserna dokumenteras och resultaten utvärderas kontinuerligt. Utbildningen ska ge både teoretisk kunskap och praktisk träning. En utförlig beskrivning av bakgrund, metod m.m. ges i tidigare inlämnad treårsplan.

Genomförande

För genomförande av projektet har föreningen Hälsans Natur avtalat med Utomhuset Hälsoshuset AB (UHH AB) om att bedriva utbildningar, skriva utbildningsmaterial m.m. Hälsans Natur har anställt en projektledare på 40 %, med delfinansiering från Försäkringskassan.

En styrgrupp har bildats. Där ingår, utöver Hälsans Natur, Uppsala kommun samt representanter för följande brukarorganisationer: Demensförbundet, STROKE-Riksförbundet och Hjärnskadedförbundet Hjärnkraft. Styrgruppen har under 2008 sammanträtt fyra gånger.

Brukarorganisationernas medverkan har betytt mycket för att få med brukarnas perspektiv på ett bra sätt. Omvänt har representanterna fått goda möjligheter att föra ut information till sina medlemmar.

I ett tidigt skede fann vi att vi behövde ett namn på verksamheten som är kortare och mer slående än ”projekt Hund i vården”. Det namn som valts, VÅRDHUNDSKOLAN, har visat sig fungera väl.

Projektet har etablerat samarbete med viktiga aktörer: flera universitet och högskolor, Astma- och Allergiförbundet, Service- och Signalhundsförbundet (SoS), Förbundet Nordiska Assistanshundar (FNA), Svenska Kennelklubben (SKK), Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) samt Manimalis.

Möten har hållits med enhetschef och andra företrädare för de aktuella vårdenheterna samt med anhöriga. Hela personalgruppen på enheterna har utbildats genom föreläsningar och workshops. Enheterna har fått hjälp med framtagande av policy och konkreta riktlinjer för introduktion av hund i vården. Kurser har getts för vårdhundsteam och avslutats med diplomerings av de som godkänts i ett praktiskt test.

Sveriges första diplomerade vårdhundsteam, Mia Boivie och boxern Bosse, har medverkat under kursen med såväl föreläsningar som praktiska demonstrationer. Teamet utbildades och diplomerades av Utomhuset i ett pilotprojekt våren 2007.

Erfarenheterna från det första året bestyrker vår uppfattning att det behövs en flerårig och omfattande utbildningsinsats för att göra metoden känd och för att den på ett uthålligt sätt ska kunna tillämpas.

Resultat

I ett viktigt avseende har utbildningen under 2008 förbättrats jämfört med den ursprungliga planen. Enligt den skulle vi använda samma utbildningsmetoder som tillämpas i bland annat USA och England. Där utbildas enbart hundförarna. Ingen hundträning ingår och hundarna deltar först vid det avslutande praktiska provet. Genom kontakter med etologer (experter på hundens beteende), hundinstruktörer och hundpsykologer kom vi dock fram till att även hundarna borde delta i en stor del av utbildningen och få särskild träning.

Även i ett annat avseende har utbildningen förbättrats jämfört med planen. I planen hade vi enbart tänkt utbilda vårdhundsteam samt ge viss information och stöd till personal på de deltagande enheterna. Vid uppföljning av pilotprojektet framkom behov av att även utbilda legitimerad vårdpersonal (sjuksköterskor, arbetsterapeuter och sjukgymnaster).

Den längre utbildningen

En längre utbildning har därför getts till följande grupper:

- a. Vårdhundsteam (hund med förare): 26 st.
- b. Legitimerad vårdpersonal): 15 st.

Det har varit en stor fördel att dessa båda grupper har deltagit i samma kurs. Hundförarna har lärt sig förstå vårdpersonalens situation och fått höra deras önskemål om hur hundarna kan delta i behandlingsarbetet. Omvänt har vårdpersonalen fått praktisk kunskap om vad ett vårdhundsteam kan bidra med. Den gemensamma utbildningen har gett större möjligheter till att uppnå ett gott resultat i praktiken, än om grupperna utbildats/informerats var för sig.

Den längre utbildningen har pågått under fyra månader med 10 heldagsträffar samt självstudier och praktisk träning mellan träffarna. För vårdhundsteamerna inleddes kursen med ett förtest och avslutades 4 oktober med ett praktiskt prov för diplomerings. Samtliga kursdeltagare erhöLL kursin-

tyg. De 14 vårdhundsteam som valde att vid detta tillfälle genomgå det praktiska testet erhöll diplom. Övriga vårdhundsteam har möjlighet att genomgå praktiskt prov för diplomering i januari 2009.

Intresset för utbildningarna var så stort att kursarrangören (UHH AB), i samråd med Hälsans Natur, valde att ta in ett antal vårdhundsteam utöver de som var knutna till de utvalda enheterna. Dessa extra team låg alltså utanför de ursprungliga planerna och budgeten, varför de fick betala en mindre kursavgift. Denna avgift möjliggjorde att UHH AB kunde anlita hundinstruktörer från SoS och FNA. Genom instruktörernas medverkan har kvalitén på utbildningen kunnat höjas för samtliga kursdeltagare.

Den kortare utbildningen

En kortare utbildning (två halvdagar) har getts till personal på de enheter som ingår i projektet. Den har omfattat ca 170 personer, inkl. enhetschefer, verksamhetschefer och medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS).

Följande enheter har utbildats i projektet:

- Tre äldreboenden i Uppsala: Balder, Hagundagården och Dalbyhemmet
- Två demensavdelningar och en rehabilitering på Mälarbackens äldreboende i Stockholm
- Två enheter för vuxna med förvärvad hjärnskada och en enhet för barn med förvärvad hjärnskada, samtliga i Stockholm.

Sammantaget ingår alltså nio enheter (varav fem äldreboenden). Till dessa är knutna elva legitimerad personal (fyra sjuksköterskor, fyra arbetsterapeuter, tre sjukgymnaster).

Innehåll, utvärdering, uppföljning

Kursen, övriga utbildningar och föreläsningar har getts av Ingeborg Höök, utbildningsansvarig på UHH AB. Hon har också

tagit fram ett utbildningsmaterial som använts i kursen. Innehållet har utformats efter diskussioner med brukarorganisationernas representanter.

Förutom träning av hundar och förare har stor tyngd lagts på frågor om bemötande och etik, samt allergi och hygien. Ordförande i Astma- och allergiförbundet anser att projektets arbetssätt förbättrar situationen för pälsdjursallergiker och har uttalat sitt stöd för projektet.

Eftersom det på de utvalda enheterna finns personal och patienter med olika kulturell och etnisk bakgrund har det varit viktigt att diskutera hur allas rätt till respekt för sina synpunkter på användandet av vårdhund ska hanteras. Vid flera tillfällen har personal med muslimsk bakgrund uttryckt stor uppskattning av den dialog som förts.

Samtliga utbildade personer är kvinnor i åldrarna 20-58 år. Utvärdering har gjorts efter varje kurstillfälle. Deltagarnas omdömen har varit mycket positiva (se bilaga).

I utbildningen ingår fyra återvändardagar samt täta uppföljningar på vårdenheterna, vilket genomförs under 2009.

Gästföreläsare

Flera gästföreläsare har medverkat under utbildningen:

- Inga-Lill Björn, ordförande i Astma- och allergiförbundet.
- Kerstin Uvnäs-Moberg, professor och forskare vid SLU
- Ulf Uddman, vd i Svenska Kennelklubben
- Ulla Björnhammar, ordförande i Manimalis

- Margareta Håkansson, sjukgymnast och forskare vid Sahlgrenska
- Flera hundinstruktörer från SoS, bland andra Ing-Britt Fogelberg.

Externa föreläsningar och möten

Ingeborg Höök har hållit ett flertal externa föreläsningar och medverkat vid flera möten där hon informerat om projektet. Några exempel:

- Malmö högskola: föreläsning samt hjälp med planering och start av Sveriges första högskoleutbildning om Djurs medverkan i vård och socialt behandlingsarbete.
- Äldre- och folkhälsominister Maria Larsson: praktisk demonstration av vårdhundarbete vid ministrernas besök på äldreboendet Balder i Uppsala.

Äldre- och folkhälsominister Maria Larsson

- Kriminalvården: möte med chefen för region Stockholm, utvecklingsansvarig, ansvarig för narkotikahundar, företrädare för Djurens Ö m.fl.
- Äldremässa i Älvsjö: föreläsning för ca 160 politiker och chefer inom äldre-vården.
- Tenhults naturbruksgymnasium: föreläsning vid en valbar kurs om Djur i vården,
- SLU i Skara: föreläsning vid en heldagskonferens om Djur i vården samt flera möten om framtida utbildning och forskning inom området.
- Miljöpartiets landstingsgrupp i Stockholm: föreläsning vid två tillfällen.

- Dalarnas forskningsråd, Garpenberg: konferens om Djur och natur i vården.
- Högskolan i Gävle: föreläsning.

Projektet har träffat flera forskargrupper för att diskutera hur man kan dokumentera resultat av projektet. Forskargrupper har även sökt pengar för fristående forskning inom området.

Inslag i media

Projektet har fått mycket uppmärksamhet i media. Exempel (se även bilaga):

- SVT har visat ett inslag från kursstarten.
- 14 dagstidningar har publicerat en artikel som gjordes av TT-Spektra.
- Ett flertal mindre artiklar har förekommit i andra dagstidningar.
- Större artiklar har förekommit i facktidsskrifter för vården: Äldreomsorg 2/2008 s. 42-45, Omvårdaren nr 3/08, s.14-17 (<http://www.omvardaren.net>), Dagens medicin 43/2008, s. 15. Några ytterligare är under publicering: Vårdfacket, Fysioterapeuten samt Arbetsterapeuten.
- Artiklar har också förekommit i flera hundtidningar, bl.a: Våra hundar nr 3/08 s. 6 och Hundsport 11/2008, s. 28-19. Artiklar är under publicering i Härliga Hund samt i Brukshunden.
- På nätet har informationen spridits, inte minst genom att kursdeltagarna skrivit egna bloggar och artiklar i hundtidsskrifter.
- Ordförande i Hälsans Natur har på inbjudan skrivit om Djur i vården på Vårdalinstitutets Tematiska rum för Kultur i vården (www.vardalinstitutet.net).

Hemsida

Ett stort arbete har lagts på att skapa en hemsida: www.vardhundskolan.se. Den skall sprida information utåt, men också utgöra mötesplats för kursdeltagare. Hemsidan publicerades i slutet av oktober.

Höstens möten

Under hösten pågår arbetet med att ge stöd till de i projektet ingående personerna och

enheterna så att metoden används enligt projektets riktlinjer och av enheterna framtagna policys. Därigenom säkerställer vi att vårdhundsteamens insatser blir till gagn för patienterna och att det görs relevant dokumentation och uppföljning. Eftersom det är en helt ny metod är det särskilt viktigt med hög kvalitet och kvalitetssäkring. Detta kräver stora insatser i form av täta uppfölj-

ningar på enheterna. En del av detta görs under hösten, men fortsätter under 2009.

Vidare sker under hösten utveckling av hemsidan, revidering av utbildningsmaterialet och fortsatt samverkan med befintliga parter och diskussioner med nya parter, som t.ex. Alzheimersförbundet. Även ett flertal föreläsningar är inbokade.

Uppsala den 2 december 2008
Styrgruppen för projekt Hund i vården:

Sven-G Hultman, ordf. Hälsans Natur

Ingrid Jansson, Uppsala kommun

Anita Landén, Demensförbundet

Chatarina Lindgren, STROKE-Riksförbundet

Gun-Britt Kristianson, Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft

//Björn Lidman, projektledare

Bilagor

- Utvärdering
- Pressklipp i urval

